

рекомендацій щодо використання лінгвістичних казок у процесі вивчення різних розділів мовознавства, а також у дослідженні їхнього впливу на формування мовної компетентності учнів.

Список використаної літератури

1. Городнича Л. В. Підготовка майбутніх учителів до використання лінгвістичної казки на уроках англійської мови в початковій школі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2013. Вип. 111. С. 68–72.
2. Истоцька О. В. Лінгвістична казка як методичний прийом навчання фонетики. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Теорія і методика навчання: проблеми та пошуки»*. 2019. Вип. 16. С. 65–72.
3. Кальчук М. І. Лінгвістична казка як засіб вивчення української мови за технологією «Росток» на основі педагогічної творчості видатного педагога В. О. Сухомлинського. *Педагогічний дискурс*. 2011. № 10. С. 7.
4. Казачінер О. С. Використання лінгвістичних казок під час навчання англійської мови. *Англійська мова і література*. 2007. № 33. С. 2–5.
5. Омельчук С. А. Шкільна морфологія української мови в аспекті сучасних лінгвістичних концепцій. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*, 2013. Вип. 40. С. 242–245.
6. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс; за ред. М. І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2011. 366 с.
7. Цоуфал Л. С. Лінгводидактичні засади навчання морфології в загальноосвітній школі. *Філологічні студії*. 2010. Вип. 4. С. 155–162.

Наталія Костишин,

студентка

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
науковий керівник – доктор філологічних наук,
професор Олеся Тележкіна

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ

Сучасний учитель має знаходити такі інструменти, які не просто дають знання здобувачам освіти, а й розвивають у них критичне мислення та вміння навчатися самостійно.

Одним із непростих розділів для школярів часто стає «Лексикологія». Багато не завжди зрозумілих слів та ідей, як-от синоніми, антоніми, чи те, що одне слово може мати кілька значень, вимагають не просто завчити напам'ять, а насправді зрозуміти, як слова пов'язані між собою. І ось тут на допомогу приходять ментальні карти, ідея застосування яких належить британському дослідникові Тоні Б'юзену. Це такий спосіб візуально організувати інформацію, що відтворює природний шлях, яким ми мислимо. Користь ментальних карт полягає у злагодженій роботі обох частин нашого мозку. Ліва відповідає за чітке впорядкування думок, а права – за яскраві уявні картинки. Така взаємодія запускає особливий розумовий ланцюжок, де поєднуються асоціації та логіка. Це не тільки допомагає легше запам'ятовувати інформацію, а й пробуджує творче мислення [2, с. 121].

Метод карт думок можна застосовувати на кожному етапі уроку: для актуалізації попередньо отриманих знань, для засвоєння нового матеріалу, для його узагальнення та систематизації. Особливо ефективно інтелект-карти працюють, тоді коли їх створюють самі учні. Роль учителя – лише допомагати та радити, а не робити їхню роботу. Важливо пам'ятати, що ментальна карта не має давати відповіді на всі запитання чи містити весь матеріал. Це схема, яка допомагає учневі орієнтуватися в темі та виконувати завдання. Зауважимо, що мапи думок стають кращими та цікавішими, якщо використовувати кольори, картинки, символи, скорочення, а також додавати їм об'єму, що робить їх глибшими й оригінальнішими. Їх простіше розуміти, ніж звичайні схеми, таблиці чи графіки, адже вони відповідають нашому природному мисленню – асоціативному, ієрархічному та візуальному. При цьому вони не замінюють ці інші інструменти, а лише доповнюють їх, роблячи навчання більш зрозумілим і захопливим.

В. Ляшко відзначає, що ментальні карти дуже корисні на уроках. Завдяки їм учні бачать матеріал повністю, краще його розуміють і свідомо запам'ятовують. Дослідниця підкреслює, що сучасний учитель має використовувати нові методи навчання. І саме інтелект-карти допомагають дітям утримувати багато інформації в голові, бачити зв'язки між її частинами, швидко згадувати вивчене, а також впорядковувати й організовувати матеріал для навчання [3].

Ментальна карта знань із лексикології, дає змогу учням структуровано й наочно виділити всі елементи теми. Вона сприяє систематизації матеріалу та його подання у чіткій, наочній формі. Завдяки цьому інструментові здобувачі освіти здатні оперативно засвоїти фундаментальні поняття дисципліни, як-от: визначення лексичних одиниць, їхню класифікацію. Крім того, ментальна карта сприяє організації процесу запам'ятовування інформації, інтегруючи вербальні та візуальні компоненти. Це стимулює візуальну пам'ять і полегшує засвоєння навчального матеріалу. Зокрема, такі лінгвістичні поняття, як синоніми, антоніми, омоніми чи пароніми, набувають більшої чіткості внаслідок взаємозв'язків і візуальних опор, оскільки ментальна карта демонструє взаємозв'язок між мовними явищами. Учні не просто фіксують визначення, а усвідомлюють системні зв'язки між різноманітними лексичними елементами. Це сприяє формуванню логічного мислення.

Так, ментальна карта, наведена в підручнику «Українська мова» [1, с. 15], – це приклад візуального інструмента. Вона допомагає зрозуміти важливе мовне поняття «Однозначні слова», розбиваючи його на сім основних груп, які розходяться від центра. У центрі карти розміщена головна тема. Від неї йдуть лінії до конкретних груп слів: назв людей, рослин, предметів, проміжків часу, числівників, прикметників, що вказують на відношення, та наукових термінів. Кожна частина карти містить не тільки назву групи, але й зрозумілі приклади, перетворюючи складні правила на просту й чітку схему. Така модель допомагає учням не перевантажуватися інформацією, оскільки замість звичайного тексту підручника мозок сприймає цілісну візуальну схему. Кольори та форми блоків активують зорову пам'ять. Спираючись на візуальні підказки, школяр здатен

самостійно скласти логічну відповідь, розділяючи слова за їхнім значенням. Використання такої карти під час повторення або підсумовування знань значно прискорює засвоєння інформації, оскільки вона відтворює природний асоціативний шлях мислення, поєднуючи логіку класифікації з наочністю прикладів.

Цей метод допомагає вчителю заохотити учнів до навчання, покращити їхні знання та підготувати їх до успіху. Він сприяє розвитку важливих навичок, які знадобляться і під час навчання, і під час спілкування, а також вчить думати творчо. Метод робить навчання активнішим, допомагає зрозуміти, чому учні мають труднощі, і дає змогу вчасно усунути прогалини у їхніх знаннях.

Таким чином, застосування ментальних карт в освітньому процесі з української мови підвищує його ефективність, робить навчання більш яскравим та цікавим, а також сприяє глибинному засвоєнню та системній організації набутих знань. Використання ментальних карт у навчанні допомагає покращити мовні й мовленнєві вміння, розвиває творчі здібності учнів і робить процес запам'ятовування нових слів більш зрозумілим та ефективним.

Список використаної літератури

1. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Українська мова: підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: ВД «Освіта», 2022. 240 с.
2. Гриценко Є. М. Ментальна карта як засіб візуалізації навчального матеріалу на уроках мовно-літературного циклу. *Імідж сучасного педагога*. 2023. Вип. 5(206). С. 119–125.
3. Ляшко В. Ментальні карти як засіб структурування та візуалізації навчального матеріалу на уроках української мови та літератури. *Педагогічні обрії*. 2022. № 2 (122). С. 45–51.

Кароліна Львова,
студентка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – кандидат філологічних наук,
доцент Оксана Вербовацька